JERONÝM

[1] *Epistula 22, 7 ad Eustochium*

Kolikrát jsem si během svého pobytu v poušti, v té nesmírné pustině sežehlé slunečním žárem, jež je děsivým domovem poustevníků, představoval, že se nacházím uprostřed římských radovánek! Sedával jsem úplně sám, plný hořkosti, nevzhledné údy trčící z pytloviny a kůži svraštělou a zčernalou jako tělo Etiopa. Každý den jsem proléval slzy, každý den naříkal, a pokud se mne proti mé vůli zmocnil neodbytný spánek, své tělo, spíše jen kost a kůži, jsem ukládal na holou zem. O jídle a pití nemluvě, neboť poustevník svlažuje vyprahlé hrdlo jen studenou vodou, i když je nemocný, a pojíst něco vařeného je pro něj projevem nemístné rozmařilosti. Veden strachem z pekla jsem se sám odsoudil k tomuto vězení, kde mi jedinou společnost dělali štíři a divá zvěř. Najednou se mi zdálo, že jsem se ocitl uprostřed reje dívek, a třebaže má tvář byla bledá z postů a tělo studené, jako bych už měl smrt na jazyku, uvnitř kypěl žár chtíče a má mysl planula žádostivostí. A tak, jelikož nebylo jiné pomoci, klečel jsem u Ježíšových nohou, skrápěl je svými slzami a otíral svými vlasy a neposlušné tělo krotil týdny trvajícími posty.

[2] *Epistula 3 ad Rufinum*

Neočekávaný cyklón mě odnesl daleko od tebe. […] Měl jsem dost. Sýrie se mi představila jako nejbezpečnější přístav, který mě měl zachránit před ztroskotáním.

[3] *Epistula 22, 30 ad Eustochium*

Před mnoha lety jsem se kvůli království nebeskému odřízl od domova, rodičů, sestry, příbuzných, a což bylo nejobtížnější, i od vybraného jídla, na které jsem byl zvyklý, a vydal se na cestu do Jeruzaléma, abych tu svedl svůj boj. Nedokázal jsem se však zříci knihovny, kterou jsem s obrovským úsilím a námahou dal dohromady během pobytu v Římě. A tak jsem, já hlupák, během postu četl Cicerona. Po mnoha probdělých nocích, po mnoha slzách, které se mi při vzpomínce na dřívější hříchy řinuly z hlubin srdce, jsem brával do rukou Plauta. Jakmile jsem se však zase vzpamatoval a začal číst jednoho z proroků, zhrozil jsem se nad tím neumělým jazykem. Byl jsem jako slepec, který nevidí světlo, vinu však nepřisuzuje svým očím, nýbrž slunci. Zatímco si ze mne dávný had takto tropil šprýmy, přibližně v polovině čtyřicetidenního postu se mého vyčerpaného těla, jež nepoznalo odpočinek, zmocnila horečka, a třebaže to zní neuvěřitelně, tak sžírala mé ubohé údy, že na nich kůže jen visela. Zdálo se mi, že se blíží moje poslední hodinka. Celé tělo bylo již chladné, jen v zbědované hrudi, v níž zbývalo ještě trochu tepla, bylo cítit poslední záchvěvy života. Tu jsem byl v náhlém duchovním vytržení předveden před Boží soud. Bylo zde tolik světla a z okolostojících se linula taková záře, že jsem padl na zem a neodvážil se ani pozdvihnout zrak. Když se mě zeptali, čím jsem, odpověděl jsem, že jsem křesťan. Ale ten, jenž seděl v čele, pravil: „Lžeš, ty nejsi stoupenec Kristův, ale Ciceronův, *kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce.*“ V tu chvíli jsem oněměl a mezi ranami – přikázal mě totiž zbičovat –, ještě více

však mučen vlastním svědomím, jsem si pro sebe zašeptal tento verš: *Což v podsvětí ti vzdá někdo chválu?* (Ž 6, 6). A pak jsem začal křičet a kvílet: „Smiluj se nade mnou, Pane, smiluj se nade mnou.“ Ten nářek se mísil se svištěním biče, až nakonec ti, kdo stáli kolem, padli soudci k nohám a prosili ho, aby odpustil mému mládí a dal mi příležitost napravit svůj hřích s tím, že budu-li ještě někdy číst pohanské knihy, budu trpět těmi nejhoršími mukami. A já, který jsem byl v této těžké chvíli ochoten slíbit i mnohem větší věci, jsem se zapřísáhl při jeho jménu: „Pane, budu-li ještě někdy vlastnit nějaké světské knihy nebo je číst, zapřel jsem tě.“ Když jsem složil tuto přísahu, byl jsem propuštěn a vrátil jsem se zpátky na zem. K údivu všech jsem znovu otevřel oči a ty byly tak zalité slzami, že i nevěřící by byli přesvědčeni mou bolestí. To nebyl jen sen a prázdné vidiny, které nás tak často šálí. Svědkem je mi sám soud, před nímž jsem ležel, a samotný rozsudek, jehož se tak bojím. Kéž bych už nikdy nebyl podroben takovému výslechu! Na zádech mi zůstaly fialové podlitiny a rány jsem cítil i po probuzení. Od té chvíle jsem četl Písmo svaté s takovou horlivostí, s jakou jsem světské spisy nikdy nečetl.

[4] *Adversus Rufinum* I 30

Obviňuje-li mě Rufinus na základě nějakého snu, nechť poslouchá učení proroků: netřeba věřit snům… kolikrát jsem viděl, že létám přes moře a hory!

[5] *Epistula* 24

Pouští, na níž kvetou Kristovy květy! Samoto, kde se skrývají slavné kameny, které ve Zjevení slouží k budování města velkého Krále! Poustevno, kde člověk získává blízkost Bohu!

*[6]*Damasus, *Epistula* 19 *ad Hieronymum*

Damasus milovanému synu Jeronýmovi: Spíš? Už dlouho víc čteš než píšeš! Hle, malé otázky, které jsem se rozhodl ti poslat, aby tě držely od spánku! Ne že bys neměl co číst, četba je denní chléb, který živí a plní styl, ale je třeba také, aby četba spisovatele naplňovala!

[7] *Epistula* 39, 6 *ad Paulam de morte Blesillae*

Když tě v bezvědomí odnášeli z pohřebního průvodu, lidé si mezi sebou šeptali: „Cožpak jsme to vždycky neříkali? Želí své dcery umořené posty, protože ji nemohla podruhé provdat a nedočkala se vnoučat. Proč to ohavné mnišské plémě nevyženeme z města, proč je neukamenujeme, proč je nehodíme do řeky? Svedli tu obohou ženu. Teď se jasně ukázalo, že se stala řeholnicí proti své vůli, neboť své děti oplakává víc než kterákoli pohanka.“

[8]Epistula 45, 2 *ad Asellam*

Teď jsem hanebník, co se točí jako korouhvička, a úlisný lhář, užívající satanova podvodného umění! Co je rozumnější: věřit takovým špatnostem nebo si je dokonce

vymýšlet o nevinném, nebo odmítat něčemu takovému uvěřit, byť by byl dotyčný vinen? Někteří mi líbali ruce a zároveň mě pomlouvali svým zmijím jazykem, ústy projevovali lítost a v duchu se radovali. Bůh to vše viděl a byli mu k smíchu a uschovával svého ubohého služebníka k budoucímu soudu společně s nimi. Jeden pomlouval mou chůzi a smích, jiný si zase tropil posměšky z mé tváře a další zase shledával cosi podezřelého v mé prostotě. Žil jsem s nimi skoro tři roky, věčně obklopen houfem panen, často jsem některým z nich vykládal božské knihy, nakolik to bylo v mých silách. Společné čtení přerostlo v pravidelný kontakt, pravidelný kontakt v přátelství a přátelství ve vzájemnou důvěru. Ať řeknou, zda v mém chování někdy postřehly něco, za co by se měl křesťan stydět. Přijal jsem snad od někoho peníze? Neodmítal jsem snad dary, ať už velké nebo maličkosti? Cinkalo snad v mých rukách něčí zlato? Byla snad někdy má řeč dvojsmyslná a můj pohled chlípný? Nepředhazují mi nic jiného než to, že jsem muž, a to proto, že se Paula chystá odejít také do Jeruzaléma. Budiž, věřili mi, když jsem je údajně obelhával, proč mi tedy nevěří, když to popírám?

[9]Epistula 45, 3 *ad Asellam*

Než jsem poznal rodinu svaté Pauly, celý Řím byl ze mne u vytržení. Téměř všichni si mysleli, že si zasloužím nejvyšší církevní úřad. Papež Damasus, blahé paměti, měl má slova na rtech, říkali o mně, že jsem svatý, že jsem skromný a výřečný. Vešel jsem snad někdy do domu ženy, která měla sklon k prostopášnosti? Nechal jsem se někdy unést touhou po šatech z hedvábí, po třpytu drahokamů, po zlatě, maloval jsem si snad tvář? […] Ó závisti, která nejprve požíráš sebe samu! Ó satanská zchytralosti, jež pronásleduješ vše svaté!

[10] *Epistula* 108

Paula navštívila všechna svatá místa ve městě a už jen myšlenka na místa, která ještě nenavštívila, ji dokázala pohnout z místa. V prostraci před křížem se klaněla Pánu, jako kdyby jej viděla na ten kříž zavěšený. Vstoupila do svatého hrobu a políbila kámen vzkříšení, skálu, kterou odstranil anděl u vstupu do hrobu. A když jí ukázali místo, kam uložili Pánův kříž, políbila jej a tiskla na něj své rty tak, jako kdyby se chtěla napít vody, po níž tak dlouho žíznila.

[11] *Commentarius in Libros Paralipomenon* praef.

Na Písmo svaté člověk hledí jinýma očima, když byl v Judsku a poznal starobylá města a vesnice, ať se jejich název změnil, či nikoli.

[12] *Epistula* 108

Musím vyjmenovávat Makaria, Arsenia, Serapiona a všechny ostatní sloupy Kristovy víry? Nebyla jediná jeskyně, do níž by Paula nevlezla a před kterou by se v prostraci nesklonila. Věřila, že v osobě každého z těchto světců vidí Krista, a všechno, co pro ně činila, činila s radostí a se slovy: ‚Dělám to samotnému Pánovi!‘

[13] *Epistula* 3

Láska nezná cenu. Přátelství, které může skončit, nebylo nikdy upřímné.

[14] *Commentarius in Isaiam* 10

Slyším, že škorpión, němé a jedovaté zvíře, brblá nevím co ohledně mé odpovědi… nebo lépe, snaží se na mě zaútočit bodcem, který si vbodne do těla nakonec sám.

[15] *Commentarius in Michaeam* praef.

Máme závazek interpretovat Písmo tak, jak je čteno v církvi, ale na druhé straně ne-
105 máme právo obětovat *veritas hebraica*.

[16] *Commentarius in Isaiam* prol.

Plním svou povinnost v poslušnosti k příkazům Kristovým. On vybízí: *Zkoumejte Písma;*[1] *hledejte a naleznete*.[2] Nechtěl bych slyšet jako židé: *Jste na omylu, protože neznáte Písmo ani Boží moc*.[3] Jestliže je podle apoštola Pavla Kristus Boží moc a Boží moudrost,[4] a jestliže ten, kdo nezná Písma, nezná Boží moc a Boží moudrost, pak
110 neznalost Písma je neznalost Krista.

Budu proto postupovat jako hospodář, který ze své bohaté zásoby vynáší věci nové i staré,[5] nebo jako nevěsta, která říká v Písni písní: *Plody čerstvé i suché jsem pro tebe, miláčku, uschovala*.[6] A budu vykládat Izaiáše tak, aby bylo vidět, že je to nejen prorok, ale i evangelista a apoštol. Vždyť on říká sám o sobě i ostatních, kdo hlásají radostnou
115 zvěst: *Jak krásné je vidět nohy posla, který přináší radostnou zprávu, který zvěstuje pokoj*.[7] A Bůh k němu mluví jako k apoštolovi: *Koho mám poslat, kdo půjde k tomuto lidu?* A on odpovídá: *Zde jsem, mne pošli*.[8]

Ať si nikdo nemyslí, že chci o obsahu té knihy pojednat jenom stručně. Vždyť tato kniha Písma obsahuje všechna tajemství Páně: ohlašuje, že se narodí z Panny jako
120 Emanuel, Bůh s námi, že bude konat skvělé činy a znamení, že zemře, bude pohřben a vstane z mrtvých, že bude Spasitelem všech národů. A co mám říci o fyzice, etice a logice? Všechno, co je ve svatých Písmech, všechno, co může lidský jazyk vyjádřit a mysl smrtelníků pochopit, je obsaženo v té knize. O jejích tajemstvích svědčí sám ten, který napsal:*Každé zjevení vám bude jako slova zapečetěné knihy. Když se dá tomu, kdo*
125 *zná číst, a řekne se: "Přečti to", odpoví: "Nemohu, protože je na ní pečeť." Když se dá tomu, kdo nezná číst, a řekne se: "Čti", odpoví: "Neumím číst."*[9]

Zdá-li se to někomu málo přesvědčivé, ať si poslechne slova apoštola: *Promlouvat z vnuknutí smějí jen dva nebo tři a ostatní ať o tom podávají úsudek; dostane-li se však zjevení někomu jinému z přítomných, ať ten první umlkne*.[10] Jak mohou
130 umlknout, rozhoduje-li o tom Duch mluvící skrze proroky, zda mlčet nebo mluvit? Jestliže tedy proroci rozuměli tomu, co říkali, je všechno plné moudrosti a smyslu. K jejich uším nedoléhal hlasem rozechvívaný vzduch, ale Bůh mluvil v duši proroků, jak to říká jiný prorok: *Anděl, který se mnou mluvil*.[11] A jiný zase říká: *Poslal nám Bůh do srdce Ducha, který volá: Abba, Otče*.[12] A ještě další: *Naslouchat budu, co Bůh nyní poví*.[13]

[17] ***Commentarius in Isaiam*** **11**

Eustochium, panno Kristova, tys mě podporovala svými modlitbami během mé nemoci, svolávej na mě milost Kristovu, abych veden Duchem, v němž proroci předpověděli budoucnost, mohl proniknout do jejich temné noci a pochopil slovo Boží, které nepotřebuje tělesných uší, ale sluchu srdce.

[18] ***Commentarius in Epistulam ad Galatas*** **praef. 3**

Pomyslete na slabost mých očí, slabost mého těla. Nemůžu psát přímo já. Nemůžu opravit těžký text co se týče stylu, jak konal Vergilius, když upravoval své knihy jako medvědice, která líže svá mláďata. Jsem odkázán na svého sekretáře, diktuji to, co mi plyne ze rtů. Chci-li se trochu zamyslet, jeho ticho mě napomíná.

[19] ***De viris illustribus*** **124**

Ambrosius, biskup v Mediolanu, píše až do dnešního dne. Z toho pro mě vyplývá, abych se zdržel soudu, abych nebyl kárán z jedné strany za pochlebování a z druhé za to, že mluvím pravdu.

[20] ***De viris illustribus*** **135**

Hieronymus, syn Eusebiův, z města Stridonu, které leželo na pomezí Dalmácie a Pannonie a bylo vyvráceno Góty. Do letoška, tj. do čtrnáctého roku vlády císaře Theodosia, jsem napsal tato díla: […]. Nový zákon jsem věrně přeložil z řečtiny, Starý z hebrejštiny. Mých listů Paule a Eustochium je nejistý počet, protože jim píši denně. Dále jsem napsal dvě knihy *Výkladů k Michaeášovi*, jednu k *Sofoniášovi*, jednu k *Nahumovi* a dvě k *Abakukovi*, jednu k *Ageovi* a mnohé jiné spisy o díle proroků, na kterých pracuji a které ještě nejsou u konce.